

Володимир Калошин

Позитивне мислення - важливий чинник підвищення ефективності професійної орієнтації учнів ПТНЗ

Завдання професійної орієнтації на сучасному етапі полягає в актуалізації внутрішніх резервів, можливостей особистості, створення умов для її самореалізації в професійному просторі, формування у неї здатності до самостійного прийняття рішення щодо вибору чи зміни професії.

Основою такого підходу є принцип гуманізації, опора на можливості і індивідуально-психологічні ресурси особистості, її поліпридатність, акцент на самоформуванні, вибір власного професійного шляху, способів і засобів індивідуального розвитку. Тобто особистість повинна бути здатною будувати саму себе, свою індивідуальність, уміти переосмислити власну сутність.

Реалізація такого підходу вимагає переосмислення всієї системи професійної орієнтації, спрямування її на всебічний і гармонійний розвиток особистості, та її самореалізацію і самоствердження. Якщо раніше вона носила, певним чином, поверхневий характер, без глибокого аналізу і вивчення професійних інтересів, намірів молоді, орієнтувала її на абстрактного споживача безвідносно потреб регіону, то тепер її необхідно орієнтувати на професії, що потрібні на ринку праці конкретним роботодавцям. Тому сьогодні в організації і проведенні роботи з підготовки молоді до професійного самовизначення повинна проявлятися велика гнучкість, оскільки в умовах ринку праці молодій людині ніхто не гарантує оплачувану роботу протягом всього трудового життя, тим більше пов'язану з однією і тією ж професією.

Нинішні умови професійного самовизначення вимагають від молоді не тільки відмінного оволодіння професією, а, передусім, сформованості нових суб'єктивних якостей, серед яких найважливішими є інтегрованість і цілісність особистості, ерудованість і здатність до швидкої орієнтації в соціальній ситуації, готовність до переорієнтації і перенавчання, оновлення знань, умінь і навичок, самостійність і відповідальність за свій вибір, уміння "переконструювати" в структурі своєї особистості окремі елементи адекватно цілям, завданням і умовам ситуації, активність, впевненість у власних силах, оптимізм.

Саме від цих якостей суттєво залежить майбутнє життя молоді: її включення в професійну діяльність, в громадську діяльність, самореалізацію, досягненню успіху тощо.

Проте, як свідчить аналіз багатьох наукових джерел, саме цих визначальних якостей, на думку багатьох науковців, не вистачає у молоді.

Так, більшість випускників шкіл, які поступають до ПТНЗ не впевнені у власних силах і не розуміють того, що в ринкових умовах особливо цінним є оптимізм, впевненість у власних силах, професіоналізм.

Тільки 13% першокурсників ПТНЗ демонструють достатній рівень соціальної зрілості, більшість з них відчувають невпевненість в собі, відчуття неповного контролю за ситуацією.

Результати проведеного нами соціологічного дослідження, в якому приймали участь учні ПТНЗ з різних регіонів України (загальна вибірка 750 респондентів), свідчать, що 88% опитуваних учнів бажають уникнути невдачі, 45% - сумніваються в своїх можливостях, що, в цілому, низьку самооцінку, тільки 46% - вірять в краще майбутнє, 45% - відносяться до екстерналів, які вважають, що успіх не залежить від них. Такі якості стають суттєвою перешкодою на шляху до самореалізації та професійного самовизначення майбутніх молодих фахівців.

Низька адаптивність молоді до соціальних зрушень, невідповідність до активної діяльності щодо влаштування своєї долі, розвиток утриманської психології, прагнення перекласти відповідальність за власну долю на інших, низький рівень самооцінки викликає необхідність переорієнтації соціально-психологічних установок в свідомості молоді з "інфантильного" підходу до вибору професії та працевлаштування до активного пошуку професійної діяльності й шляхів самореалізації в ній.

Для подолання цієї негативної ситуації, що суттєво погіршує професійну орієнтацію учнівської молоді ПТНЗ, потрібно в процесі навчання учнів формувати в них активну життєву позицію, впевненість у власних силах, оптимізм, здатність до самореалізації в різних видах професійної діяльності в умовах ринкової економіки, яка вимагає не лише опанування на високому рівні професійним навичками, але й готовності до конкуренції та зміни професії.

Для виконання цього завдання важливим є формування у молоді здорового оптимізму, навичок позитивного мислення. Саме про необхідність формування цих якостей вчителями й викладачами у молоді йдеться в "Концепції національного виховання дітей та молоді, у національній системі освіти".

Позитивне мислення, як один із способів психічної саморегуляції, характерне тим, що людина свідомо контролює свої думки і не дозволяє укорінюватися негативним думкам, емоціям. При цьому вірить у себе, вірить у кінцевий успіх, залишається при будь-яких обставинах оптимістом, займає активну життєву позицію.

Оволодіння позитивним мисленням допомагає людині реалізувати свій потенціал та творити життя своє і Держави.

Воно дає людині, яка наполегливо та пристрасно йде до нього:

- віру в свої сили;
- реалізації свого творчого потенціалу;
- сприяє досягненню успіху в будь-якій справі;
- успішне подолання перешкод, невдач, криз;
- більш „спокійну” адаптацію до змін у житті;
- оптимізм, самовладання, доброзичливість, задоволення життям;
- добрі відносини з людьми;
- здоровий спосіб життя тощо.

Крім того особливістю позитивного мислення, як інструменту, що допомагає людині в її життєтворчості є те, що воно інваріантне. Воно може

застосовуватися будь-якою людиною (незалежно від віку, соціального статусу тощо) в будь-яких сферах її життя. Безперечно воно є також важливим інструментом для підвищення ефективності професійної орієнтації учнів ПТНЗ.